

Edunajamisen tilannekatsaus ja ennakointi 24.3.2014/ Pentti Malinen

1 YLEINEN TALOUSKEHITYS JA KAINUUN ALUE- JA KUNTATALOUS

Vuoden 2014 **Suomen kansantalouden** ennusteissa on lievää toiveikkuutta; arvioidaan noin 0,8 %:n bkt:n kasvua kuluvalle vuodelle, siis loppuvuodesta paranevaa kehitystä. EU:n alueella erityisesti Espanjan helpottunut taloustilanne vie muutosta parempaan suuntaan. Kysymys: johtaako käynnistyvä talouden elpyminen alue-erojen kasvuun kuten aiemmista lamakausista toipumisen yhteydessä on tapahtunut.

Kainuulle aluetalouden kasvuennusteet ovat olleet parin viime vuoden ajan aikaisempiin vuosiin nähden erittäin positiivisia. ETLA:n alue-ennusteet ovat edelleen Kainuulle positiivisia, mutta luonnollista on, että ennusteisiin sisältyy Talvivaaran kriisin vaikutusten osalta melkoisia riskejä. Lähiviikot ovat hyvin ratkaisevia Talvivaaran kehityksessä; positiivisessa tapauksessa tuotanto ja aluetaloudelliset vaikutukset voivat palata 2-4 vuoden sisällä kriisiä edeltäneelle tasolla. Kainuun liitto on tilannut Helsingin yliopiston Ruralia-instituutilta ennustevaihtoehtoja **Talvivaaran kriisin vaikutuksista Kainuun aluetalouteen**.

Kainuun talouskehityksen ennakointia tehdään kaksi kertaa vuodessa osana TEM:n alueittaisen suhdannekatsauksen valmistelua. Alueelliset kehitysnäkymät on työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä julkaisu, johon on koottu aluekehittäjien näkemyksiä seutukuntien maakuntien nykytilasta ja lähiajan näkymistä. Ennakointi kohdistuu erityisesti työllisyys- ja yrityskehitykseen. Uusin ennakoitinkatsaus " Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2014 " on julkaistu 17.3.2014 Turussa. Ennakoinnin tuloksiin on linkki tässä:

http://www.temtoimialapalvelu.fi/etusivu/alueelliset_kehitysnakymat/alueelliset_kehitysnakymat_-julkaisut_2014?1015_m=1016

Maakuntien suhdannekehitys 2012–2014 (TEM-analyyseja 56/2014) on työ- ja elinkeinoministeriön alueosaston tekemä seurantaraportti alueiden kehityksestä. Uusin katsaus on julkaistu 17.3.2014. Sen mukaan: " *Talous ja työllisyys ovat kehittyneet heikosti useimmilla alueilla. Lähimmän puolen vuoden kuluessa ei ole näköpiirissä merkittävää elpymistä, mutta vuoden päähän ulottuvissa arvioissa on jo varovaista toiveikkuutta.* "

Kainuun **aluetalouden suhdannetiedot** (Tilastokeskuksen tietopalvelu) on käytettävissä viime kesäkuun lopun tilanteeseen. Tämä on Kainuuta varten räätälöity tilastopalvelu, jossa tarkastellaan Kainuun maakuntaohjelman mukaisten elinkeinoklustereiden kehitystä.

Viimeisimmän katsauksen mukaan Kainuussa sekä toimialoittaiset (maakuntaohjelman painoaloittaiset) ja kunnittaiset kehityslinjat poikkeavat huomattavasti toisistaan.

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskiuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan **Pk-yritysbarometrin** kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina ts. Kainuuta koskeva erillisraportti on myös saatavana. Uusimmat kehitysnäkymätiedot on julkaistu 10.9.2013. Kainuu-raportti on verkko-osoitteessa:

<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/tutkimustoiminta/pk-yritysbarometri-2-2013/pk-yritysbarometri-2-2013-alueraportit/>

Kainuun **kuntien vuoden 2013 tilinpäätöstiedot** ovat valmistuneet. Saatujen tietojen mukaan tilinpäätökset ovat pääosin toteutuneet loppuvuoden aikana ennakoitua paremmin. Erityisesti Kainuun sote-kuntayhtymän noin 6,9 milj. euroa ylijäämäinen tilinpäätös on ollut yllättävän hyvä. Valtakunnalliset yhteenvedot kuntatalouden kehityksestä on saatavissa verkko-osoitteesta:

www.kunnat.net/tilinpaatostiedote

<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/kuntatalous/Sivut/default.aspx>

2 KUNTARAKENNEUUDISTUS

Lakiluonnos kuntarakennelain muuttamisesta ja valtioneuvoston toimivallan laajentamisesta on parhaillaan lausuntokierroksella. Lausuntoaika alkoi 20.1.2014 ja päättyy 31.3.2014. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2014. Esityksessä valtioneuvostolle ehdotetaan laajennettua toimivaltaa päättää kuntien yhdistymisestä viime kädessä vastoin kunnanvaltuustojen tahtoa. Menettely koski kaupunkiseutuja, joiden työssäkäyntialueella on vähintään 100 000 asukasta. Säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi Helsingin työssäkäyntialueella, jossa on parhaillaan käynnissä **metropolihallintolain** valmistelu.

Tämä ns. pakkolakiesitys on etenemässä eduskuntaan päätöksentekoon. Samalla kuitenkin poliittinen viesti myös kuntaministeri Virkkuselta on, että nykyinen hallitus ei tule pakkolakia käyttämään. Kaupunkiseutujen kehyskuntiin kohdistettuna em. laki ei kuitenkaan koski Kainuuta. Kainuun kuntien osalta kuntaliitospaine on tähän saakka ja erityisesti jatkossa seurausta kuntatalouden kehityksestä ja kehitysnäkymistä. Valtionosuusuudistuksen vaikutukset tulevatkin olemaan tätä taustaa vasten keskeisen huomion kohde.

Kuntarakennelaki on astunut voimaan 1.7.2013. Kuntien selvitysvastuu on alkanut heti lain voimaan tultua. Selvitysten ja yhdistymisesitysten määräaika päättyy kuusi kuukautta sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva laki (sote-järjestämislaki) tulee hyväksytyksi eduskunnassa. Kuntarakenneselvitysten kokonaistilanne ilmenee

valtiovarainministeriön verkkosivuilta:

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20131212Yhteen/name.jsp

Kuntarakenteeseen ei ole valtakunnallisesti ennakoitavissa niin merkittäviä muutoksia, joita hallitus ajoi hallitusohjelmansa mukaisesti. Ks. lehtikirjoittelua

<http://www.ksml.fi/mielipide/paakirjoitukset/hallituksen-tavoite-ei-toteudu/1751788>

3 SOTE-UUDISTUS

Sosiaali- ja terveysministeriö on lähettänyt sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen eli sote-uudistuksen loppuraportin lausunnolle.

<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/julkaisu/1871361>

Kunnilta ja muilta toimijoilta pyydetään näkemyksiä lakiesityksen muotoon laaditusta loppuraportista, jonka valmisteluryhmä luovutti peruspalveluministeri Susanna Huoviselle 19. joulukuuta 2013. **Ns. järjestämislailla** on tarkoitus uudistaa kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, hallintoa, kehittämistä, rahoitusta ja valvontaa koskevat säännökset. Kommentit on jätetty sosiaali- ja terveysministeriöön 13. maaliskuuta 2014.

<http://valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?toid=395285&c=0&moid=395287&oid=405913>

Aikataulut lainsäädäntöprosessin läpiviennille ovat jo äärimmäisen tiukat. Jotta kuntarakennemuutokseen liitetty 6 kk:n sääntö toteutuisi kuluvalle hallituskaudella, soterakennelaki on käsiteltävä ennen kesälomia eduskunnassa.

<http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/pubman/templates/5.htx?id=5866>

Ennakointia: Orpon työryhmän sote-linjauksiin liittyneistä perustuslakiongelmista vain yksi (alle 20000 as. kuntien edustus perus-soten lisäksi myös alue-sotessa) on ratkaistu. Muut ongelmat ovat yhä olemassa; eikä ole merkkejä siitä, että perustuslakivaliokunta lähtisi muuttamaan aiempia tulkintojaan. Näin ollen on hyvin vahvana oletus, että kuntayhtymämalli tulee lopulliseen lakiesitykseen tasavertaisena vaihtoehtona vastuukuntamallille. Kuntayhtymiin suurten kaupunkien suunnalta tullut kriittisyys koskee äänivaltaa. On huomattava, että kunnat voivat perussopimuksilla sopia äänivallasta keskenään.

<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/julkaisu/1871361>

4 VOS

Selvitysmiehen alustava hallituksen esitysluonnos kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta on lähetetty 4.2.2014 lausunnoille kuntiin. Kunnilla on kaksi kuukautta aikaa esittää lausuntonsa selvitysmiehen esityksestä. Lausuntopyyntöön sisältyy ehdotus uudeksi **valtionosuuslainsäädännöksi**, sen yksityiskohtaiset perustelut sekä yleisperustelut. Esityksen yleisperusteluihin sisältyvät arviot uudistuksen taloudellisista vaikutuksista. Kuntien lausuntojen jälkeen hallitus valmistelee lopullisen hallituksen esityksen, joka toimitetaan eduskunnan käsittelyyn huhtikuun puolivälissä. Tavoitteena on, että eduskunta päättäisi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta alkavan kevätistuntokauden aikana. Uuden valtionosuusjärjestelmän on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015.

http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0107_kuntauudistus/07_vos/index.jsp

Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryöryhmä (Halke) on hyväksynyt valtionosuusuudistuksen pääperiaatteet ja uudistuksessa käytettävät kriteerit joulukuussa 2013. Selvitysmiehen alustava ehdotus uudesta valtionosuusjärjestelmästä kuntakohtaisine koelaskelmineen oli kommenttikierroksella 17.1. mennessä.

http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20131212Valtio/name.jsp

Kainuun liitto antoi kuntien kommentteihin perustuen oman lausuntonsa alustaviin VOS-esityksiin [liite 3](#). Ehdotuksen kuntatalousvaikutuksista Kainuun kuntiin on laadittu oma laskelma [liite 4](#).

Kuntaliiton verkkosivuilla ja Kuntalehdessä on asiasta tarkempia analyysejä:

<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2013/12/Sivut/valtionosuusuudistuksen-linjauksia-perusteltava.aspx>

Se VOS-esitys, jota THL asiantuntijaelimenä valmisteli, sisälsi perustellun esityksen sairastavuuden painoarvon nostamiseksi nykyisestä perustuen sen tosiasialliseen merkitykseen kuntien kustannusrakenteessa. THL:n laskelmien mukainen esitys olisi ollut suosiollinen Pohjois- ja Itä-Suomelle, jossa sairastavuus on korkea. Valmistelun poliittisessa ohjauksessa (selvityshenkilön esitys) sairastavuuden painoarvoa tämän vuoksi pienennettiin.

Uudistetut VOS-laskelmat ja esitys löytyvät seuraavista osoitteista:

- Valtiovarainministeriö:
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20140204Valtio/nam_e.jsp
- Kuntaliitto:
- <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/kuntatalous/valtionosuudet/valtionosuusjarjestelma-uudistaminen/valtionosuusuudistus-2012/Sivut/default.aspx>

5 PELASTUSLAITOSUUDISTUS

Sisäministeriö on lähettänyt kunnille lausuntopyynnön esityksestä pelastustoimen uudeksi aluejaksi. Uusien pelastustoimen alueiden on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2016 alusta. Pelastustoimen aluejakouudistus on osa hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa. Pelastustoimen aluejako uudistetaan vähentämällä alueiden määrä nykyisestä 22:sta 11 alueeseen. Lähtökohtaisesti uudistuksessa noudatetaan vuoden 2014 alusta voimaan tulevaa poliisilaitosjakoa.

<http://www.intermin.fi/pelastustoimenuudistus>

http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/pelastustoimi/1/0/sisaministerio_pyytaa_kunnilta_lausuntoa_uudesta_pelastustoimen_aluejaosta?language=fi

Sisäministeriön pelastustoimen uudistusesitys on saanut hyvin ristiriitaisen vastaanoton alueilla. Maaliskuuhun saakka asiasta on käynnissä lausuntokierros. VN:n aluejakopäätös on odotettavissa kesäkuussa. Uudistuksessa on oleellista 7,5 milj. euron säästötavoite ja esitys pelastuslaitosorganisaation alueiden vähentämisestä 22:sta 11:een. Valittu aluerakenne on poliisin alueorganisaation mukainen. Sen sijaan se ei lainkaan vastaa sote-alueiden rakennetta, vaikka pelastustoimella on merkittävä toiminnallinen yhteys soteen ensihoidon kanssa.

Monissa arvioissa on tullut esiin, että uudistus erittäin heikosti valmisteltu. Aluerakennemalli on väärä suhteessa sote-alueisiin (ja sote-alueet ovat vielä muodostumisvaiheessa). Uhkana on toimintaetäisyyksien kasvu, minkä johdosta "reuna-alueiden" palvelutaso uhkaa heikentyä. On todettu, että kustannussäästöille ei ole luotettavia laskelmia perusteina. Arvioiden mukaan nykyisen alueorganisaation puitteissa vaadittujen säästöjen toteuttaminen olisi helpommin toteutettavissa.

Kunnat ovat nykymallissa pelastustoimen maksajia, ei valtio, vaikka se on tätä uudistusta ajamassa. Keskusteluun on nostettu myös pelastustoimen valtiollistaminen. Sen läpivienti on kuitenkin huomattavasti pidemmän aikataulun vaativa prosessi. Se ei myöskään olisi tehtyjen poliittisten linjausten mukainen. Keskustelun voi kiteyttää sitaattiin: *"Tässä korjataan kunnossa olevaa polkupyörää – ja vielä väärään aikaan"*.

Kainuun liiton virasto antoi asiasta lausuntonsa 28.2.2014 (tiedoksi maakuntahallitukselle 24.3.).

6 ALUEHALLINNON UUDISTAMINEN

HALKE on asettanut ns. kansliapäällikköryhmän valmistelemaan valtion aluehallinnon uudistamista. Selvityksen alla ovat erityisesti AVI:n ja ELYjen tehtävät sekä TE-toimistojen ja maistraattien tehtävät – ja näihin liittyvät yhdistely ja uudelleen organisointimahdollisuudet. Pieniä lainsäädäntömuutoksia voisi toteuttaa jo ensi syksyn aikana; suuret rakenteelliset ehdotukset tähtäävät tulevan hallitusohjelman laatimiseen. Ensimmäisen sidosryhmäkuulemisen

perustella (ks. aineistoa) suurin ongelma maakuntien kannalta on jos/kun työryhmä keskittyy vain valtion aluehallinnon järjestelyihin.

Maakunnan liitot ovat ottaneet kantaa sen puolesta, että juuri tulevaa hallitusohjelmaa varten valmisteltaisiin aluehallintoon uudistus, joka perustuisi aluehallinnon demokratisoinnille, aidosti alueellista päätäntävaltaa koskevien tehtävien yhdistämiseen kokonaisuudeksi niin kunta- kuin valtionhallinnon puolelta. Näin siis ainakin maakunnan liittojen ja ELYjen kehittämistehtävät voisi yhdistää. Sen sijaan maakuntien näkökulmasta kaikkein ongelmallisin hallintomalli syntyy jos ELYjen ja AVIen tehtäviä ja rakenteita yhdistetään. Maakuntien näkökulmalle vastakkaisin näkemys tulee sektoriministeriöitä, jotka mielellään yllä pitävät siiloutunutta hallintorakennetta.

Rakenteen muuttaminen nostaa automaattisesti keskusteluun aluehallinnon aluejaon: maakuntien (18) määrästä johtuen maakuntajako on jonkin verran tiheämpi kuin valtion aluehallinnon jaot (esim. 15 ELYä). Kansliapäällikköryhmän muistiolounnoksessa on ollut arvioita maakuntien mahdollisesta määrästä tulevaisuudessa (noin 9-10 voi olla riittävä!). Ongelmallista mm. Kainuun osalta on se, että peruslain mukaan ei voi olla yhden kunnan maakuntaa ja maakunnan tehtäviä ei voi antaa kuntien tehtäväksi.

Valtioneuvosto tiedotti 18.3.2014 asiasta seuraavasti: Valtiovarainministeriö asettaa hankkeen selvittämään valtion keskushallinnon ja aluehallinnon virastorakennetta. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi tiistaina 18. maaliskuuta 2014 asian selvittämistä yhtenä kokonaisuutena (VIRSU-hanke). VIRSU-hanke perustuu hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan. Tavoitteena on käyttää valtion resursseja tehokkaasti ja vähentää päällekkäistä työtä. Julkiselle palvelutuotannolle on asetettu 0,5 prosentin vuotuinen kasvutavoite, ja tämän tavoitteen on toteuduttava myös valtion toiminnoissa. Samaan aikaan halutaan turvata palvelujen saatavuus sekä asiakkaiden oikeusturva ja yhdenvertaisuus koko maassa.

Valtion aluehallintoon kuuluvat muun muassa aluehallintovirastot (AVI) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY), TE-toimistot ja maistraatit. Valtion keskushallintoon kuuluvia virastoja ja laitoksia toimii jokaisen ministeriön toimialalla. Näitä organisaatioita on yhteensä noin sata, ja niiden tehtävät ja koko vaihtelevat.

Valtion aluehallinnon selvitystyössä

- selvitetään aluehallinnon ja keskushallinnon virastojen työnjakoa sekä valtion ja kuntien työnjakoa
- tarkastellaan, mitkä aluehallinnon tehtävistä edellyttävät toiminnallisesti ja oikeudellisesti niiden hoitamista tietyllä alueella ja mitkä voidaan hoitaa millä paikkakunnalla tahansa
- tarkastellaan, voidaanko joistakin tehtävistä luopua, miten toimintaprosesseja voidaan uudistaa ja peruspalvelujen saatavuutta keventää vaarantamatta oikeusturvaa
- selvitetään, miten toiminnan ja palvelujen sähköistäminen ja asiakaspalvelun kokoaminen muuttavat aluehallinnossa tehtävää työtä
- otetaan huomioon virastojen kokoamismahdollisuus sekä TE-palvelujen tarkoituksenmukainen ja asiakaslähtöinen järjestäminen
- rakennetaan ohjausmalli, jolla varmistetaan, että ministeriöt ohjaavat virastojen toimintaa
- arvioidaan mahdollisuudet järjestellä resursseja uudelleen.

Suunnitelmia täsmentää tästä eteenpäin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä. HALKE linjaa myös maistraattien mahdollista yhdistämistä aluehallintovirastoihin.

Arviointia: Maakuntien mielestä juuri nyt on tilaa rakentavalle keskustelulle aluehallinnosta, sillä kuntarakennemuutokset eivät etene nopeasti ja sote-aluerakenne tukee maakuntapohjaista toimintamallia. Valtakunnan tasollakin asenteen kolmiportaiseen hallintomalliin ovat muuttuneet positiivisemmiksi, mikä näkyy mm. ehdotuksessa metropolihallinnosta (vaaleilla valittava ylin päättävä elin vrt. Kainuun malli) ja siitä käydyssä keskustelussa.

http://www.ksml.fi/mielipide/mielipidekirjoitukset/maakuntaitsehallinto-on-perusteltu/1752345?fb_action_ids=260336824125017&fb_action_types=og.recommends&fb_source=aggregation&fb_aggregation_id=288381481237582

7 MAAKUNTAKAAVOITUKSEN UUDISTUKSEN VALMISTELU

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) kokonaisarviointi on valmistunut. Arvioinnin mukaan 14 vuotta voimassa ollut laki toimii yhä keskeisiltä periaatteiltaan hyvin ja tavoitteiden mukaisesti. Toimintaympäristössä on kuitenkin tapahtunut muutoksia, jotka antavat aihetta lain osauudistuksille.

[http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Maankaytto_ja_rakennuslain_kokonaisarvio\(28271\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Maankaytto_ja_rakennuslain_kokonaisarvio(28271))

Arviointiprosessi on ollut YM-virkamiesvetoinen ja laaja keskusteleva valmisteluryhmä ei ole saanut virkamiesten näkemyksistä poikkeavia asioita juurikaan esille raporttiin. Maakunnan liitoilta tullut aloite maakuntakaavojen alistamismenettelyn poistamiseksi on yksi virkamiesten karsastamista ehdotuksista. Raporttiin on kirjattu, että ”maakuntakaavan vahvistamisen vaihtoehtoja selvitetään”. Kuntaliiton arvioita ja linjauksia po. uudistuksesta on verkko-osoitteessa:

<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2014/Sivut/maakaytto-ja-rakennuslaki-arviointi.aspx>

Ministeri Viitasen vastauksesta 13.2. em. raportin luovutustilaisuudessa on nostettavissa esiin kaksi maakuntia ja kuntia kiinnostavaa asiakohtaa:

”MRL:n toimivuusarvioinnissa on tarkasteltu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista ja ylikunnallisten alueidenkäyttökysymysten ratkaisemista maakuntakaavoituksessa. Jotta valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuisivat, on syytä kiinnittää enemmän huomiota maakuntakaavojen ohjauvuuteen ja tarpeellisten yleiskaavojen laatimiseen.

Odotan mielenkiinnolla, *millaisia nykyistä vahvistamismenettelyä toimivampia menettelytapoja löydetään*. Vaihtoehtoisilla malleilla on turvattava edelleen alueidenkäytön valtakunnallisten intressien toteuttaminen. Se vaatii voimavaroja nykyistä enemmän maakuntakaavoituksen

ohjaukseen. Tarvittavien säännösmuutosten valmistelu tullaan käynnistämään selvitystyön valmistumisen jälkeen.

Ja toinen lain merkittävä osauudistus on *kuntien rakennusvalvontatoimen kokoaminen isommiksi yksiköiksi*. Hallituksen rakennepoliittisessa toimenpideohjelmassa on päätetty, että uudistus toteutetaan vuoden 2016 aikana, jolloin olisi luontevaa, että se tulisi voimaan vuoden 2017 alusta lukien.

Rakennusvalvontatoimen asiantuntemuksen vahvistamiseksi ja toimintatapojen yhtenäistämiseksi tehtävä uudistus edellyttää kuitenkin vielä lisäselvityksiä ja tarkempaa toiminnan suunnittelua. Lisäselvitykset käynnistyvät välittömästi. Näen kuitenkin muutoksen erittäin perusteltuna, jotta rakennusvalvonnan laatu ja asiantuntemus voidaan turvata koko Suomessa.”

Ennakointia: YM-virkamiesten asenteellisuus pakottaa keskusteluun myös laajemmista poliittisista reformeista esim. ehdotuksesta ns. infraministeriön perustamiseksi. Muutoin jatkuu tilanne, jossa maakuntien kehittämisen kannalta keskeisissä hankkeissa ympäristönäkökulma on yksin hallitsevana – ja käytännössä tämä johtaa kehittämistyön (-investointien) viivästymiseen ja jopa kaatumiseen vain ympäristöllisiin näkökohtiin perustuen.

8 ALUEKEHITYSASETUS: RAKENNERAHASTOHALLINTO

Aluekehityslaki on hyväksytty eduskunnassa joulun alla. Maakunnan liittojen kannalta alke-laki on tärkeä ja sisältö vastaa liittojen tavoitteita hyvin pitkälle. Aluekehitysvastuu on maakunnan liitoilla (kuntalähtöisesti) ja valtion osalta ELY-keskuksilla. Kainuun ELY on vastuullinen Kainuussa vaikka rakennerahastojen (ESR, EAKR) osalta hallinnointivastuu tullaan valtioneuvoston asetuksella määräämään Pohjois-Pohjanmaan ELY:lle. MYR:n aseman vahvistuminen antaa mahdollisuudet kehittää maakunnan liiton ja ELY:n yhteistyötä – MYR hyväksyy jatkossa maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman, jonka valmistelu tapahtuu maakunnan liitossa.

HALKE:n viimeisin linjaus rakennerahastohallinnon osalta sisälsi maakunnille toiveen kehittää omalla puolellaan rakennerahastohallintoa. Tähän liittyen helmikuussa asetettiin valtakunnan tasolla työryhmä, sillä maakuntien kesken asiassa on luontaisia näkemyseroja: Maakuntien kannan mukaan ministeriö ei voi kuntasektoria pakottaa tai valtioneuvoston asetuksellakaan ohjata organisaatiomuutoksiin, vaan mahdolliset työnjakomuutokset ovat maakuntien keskenään sovittavia. Asia tuli erityisen hyvin esille Pohjois-Suomen neuvottelukunnan kannanotossa asiaan, [liite 5](#).

Viimeisimpien viestien mukaan TEM on ottamassa taloudellisen "kiristysotteen" avukseen, jotta se saisi maakuntien liitot muuttamaan linjaansa rakennerahastojen hallinnoinnin osalta. Ministeriö ajaa nyt huomattavasti suurempia henkilöstösopistuksia rakennerahasto-ohjelmien tekniseen tukeen ja sillä palkatun henkilöstön määrään. TEM toi asetusluonnoksen, jossa esitettiin rakennerahastohallinnon kokoamista suuralueittain neljään maakunnan liittoon. Pohjois-Suomen neuvottelukunta on kannanotollaan vastustanut tätä esitystä. TEM:n työryhmän (maakuntien rr-hallinto) päädyttyä erimielisyyteen. Ministeri Vapaavuori pyysi maakuntajohtajilta yhteistä esitystä, joka on annettu 17.3. Siinä esitetään, että maakunnan liitot saavat eri suuralueilla muodostaa oman tahtonsa mukaiset hallintomallit, jotka yksityiskohdissa poikkeavat Etelä- ja Länsi-Suomen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen kesken. Asia etenee ratkaisuun alke-asetuksen valmisteluprosessissa, jossa TEM tekee uuden esityksen, joka tulee maakuntiin lausunnolle.

Ministeriöllä on alke-asetuksen osalta erittäin suuri kiire, jos se haluaa pysyä aikataulussaan, joka on jo venynyt ja tällä hetkellä tähdätään asetuksen voimaansaattamiseen 1.5.2014 alkaen.

Ks. http://www.tem.fi/alueiden_kehittaminen

9 METSÄHALLITUS

Valtion metsätalousliiketoimintaa on hoitanut vanhan liikelaitosmallin mukaan toimiva Metsähallitus. Tämä vanha malli ei enää käy, koska sen katsotaan rikkovan EU:n ja Suomen kilpailusääntöjä suosiessaan valtiometsänomistajan riskinottoa konkurssisuojalla. Tämän takia Metsähallitus voi saada lainarahoitusta halvemmalla eli ilman luotonantajan hinnoittelemaa konkurssiriskiä. Kilpailuoikeuden näkökulmasta tällaista voi pitää vapaata kilpailua vääristävänä etuna.

Hallitus aikoo korjata kilpailuongelman metsähallitusuudistuksella, jossa metsätalousliiketoiminta ollaan siirtämässä osakeyhtiöön. Tuo yhtiö saisi käyttöoikeuden valtion talousmetsiin, mutta omistus säilyisi yhä valtiolla. Metsähallitusuudistuksessa valmisteilla on uusi Metsähallituslaki ja siihen liittyvä Laki Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan yhtiöittämisestä. Yhtiöstä on käytetty valmistelussa työnimeä Metsätalous Oy.

Yhtiöittämissmalli on herättänyt epäilyjä ja vastustusta Metsähallituksessa. Erimielisyys maa- metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön sopimasta mallista johti lopulta siihen, että Metsähallituksen pääjohtaja Jyrki Kangas erosi. Kankaan mukaan uudistus pilkkoi valtion valtavan luonnonvaraomaisuuden kokonaishallinnan tilanteessa, jossa hallinnoimista pitäisi tiivistää nousevan biotalouden vuoksi.

”Metsähallitus on kehittynyt asetettujen tavoitteiden mukaisesti”, Jyrki Kangas sanoo. ”Nyt Metsähallitukselle laaditaan uutta lainsäädäntöä, ja olen todennut, että on oikea vaihe hakea Metsähallitukselle uusi pääjohtaja. Uusi vetäjä ottaa vastuun uuden lain mukaisen toimintamallin valmistelusta ja valtio-omistajan sille antamista päämääristä. ”

Oikeusoppineet: yhtiömalli perustuslaillisesti ongelma.

Täysin toisella kannalla ministeriöiden kanssa ovat olleet lakiasiantuntijat Metsähallitukselle antamissaan lausunnoissa, joita ei ole toistaiseksi julkisuudessa esitelty. Yle Uutisten haltuunsa saamien hallinto-oikeuden professorin Olli Mäenpään ja Asianajotoimisto Krogeruksen lausuntojen mukaan osakeyhtiömalli voi rajoittaa eduskunnan ohjausvaltaa valtion kiinteistövarallisuuteen ja metsäomaisuuteen perustuslain vastaisesti.

http://yle.fi/uutiset/metsahallitusuudistus_pilkkoo_hallitusrintamaa/7124021?origin=rss